

اعتصام

۹ ربیع الآخر سنه ۱۳۳۸

۱ فانوردیائی سنه ۱۳۳۵

{ منافع عامه بر خدام، مجموعہ اسلامیہ دور }

آقشهر مفتی فاضلنك بره كسوب و بر تنقيد نامه سی حاجی مصطفی

مرحوم جودت پاشانك بر جواب نامه سی طاهر المولوی

تأثر لره قارشی تسلیملر علاء الدین روجی

جاهلیت دورنده و صدر اسلامده تاریخ

گوی اماملری محمد عالم

عبرته سائق بر نظام رائق احمد امری

دینی وعظائر نه صورتله عمومیشدیرمه لیدر محمد امین

فیثانی (۵) غر و شدز

فاتح - اعتصام

۱۳۳۴

صاحب امتیاز
احمد شیرانی

مدیر مسئول
احمد شیرانی

اعتصام

واعتصموا

۹ ربیع الاخر
سنه ۱۳۳۸

۱ کانون ثانی
سنه ۱۳۳۵

{ هر پنجشنبه کونی نشر اول نور }

آقشهر مفتی* فاضل ملک بر مکتوب و بر تنقید نامه سی

در سماعت : اعتصام رساله معتبره سی مدیریت عالیہ سنه

افندم !

رساله کڑک ۳۵ نومرو لی نسخه سنده « اراده جزئیہ حقنده بعض مطالعات » سر لوحه لی مقاله منظور عاجزی اولدی . کرچه مقاله مذکورہ نک له و علمینده اداره کلام ایتمکله بر مناقشه قابوسی آچقی ایستهم . فقط بتون اهل مذهبه شامل و مصالح اقدامدن معدود بولنان بومسئله مهمه حقنده انظار عامیه قارشو سرد و ایراد ایدیان افکار و مطالعات دخی کافه اعتراضادن وارسته اولماسنی کمال اهمیتله آرزو ایدرم . بناءً علیه مقاله مذکورده شایان قبول اولیوب جالب نظر دقت اولان بعض نقاط مهمه حقنده کی افکار و مطالعات عاجزانه مک دخی لطفاً نشرینی رجا و تقدیم احترامات ایلرم افندم .

۱۷ کانون اول ۳۳۵

اراده جزئیہ حقنده بعض مطالعات

بوسر لوحه ایله اعتصامک ۳۵ نومرو لی نسخه سنده کی مقاله مطولهدن محقق تقاضا اینک علامه سوزلری چیقاردقندن صکره کیریسندنه علیه شفا و یرجک بر حقیقته تصادف اولنه ماز . او مطالعات واهی مک رد و تزییفیه اوغراشمقده بیسوده اوله جفتدن آندن صرف نظرله یالکز روح مسئلهیه متعلق اولان ایکی بحث مهمه اشارتله اکتفا ایدم :

اولاً — محرر مقاله علمی حصول الصورة اه ایله تعریف ایدیور . حالبوکه
 بو تعریف فلاسفه ناک اختراعاتندن اولوب اصول اسلامیه اوزره تمام اولامیه جنفی
 کتب کلامیه ده مصر حدرد . علمای اسلامیه ایسه علمی صفة تجلی بها اه یاخود صفة
 توجب تمیزاً اه ایله تعریف ایدر لرکه هر ایکی مذهب آره سنده فرق عظیم اولدینی
 ارباب علمه خفی دکلدر .

شونی ده علاوه ایدم لکه علمی حصول الصورة ایله تعریف ایدن فلاسفه عندنده
 جناب حقیقه علمدن بشقه برده — بزم بیلدیکمز معناجه که تخصیص احد الطرفین
 معناسنه — آراده صفی یوقدر . بلکه انلرک زمینجه علم الهی علم فعلی اولوب
 — بوکا عنایت ازلیه دخی تعبیر ایدر لرکه ایجاب علی الله قائل اولمارینک منشأیدر — هم
 علم وهمده اراده وظیفه سنی ایضا ایدرک معاوی بالضروره موجب اولور . بوصورتله
 علم معلومه تابع دکل بلکه معلومک وجودنی مفید ومستلزمدر . بوايضاحاته
 اکلاشدیک بو معناجه علم ایله اختیار بینتی جمع وتالیف ایتک ممکن دکلدر . بناءً علیه
 جناب حقیق فاعل مختار اولدینه قائل اولان علمای اسلامیه ایچون علمی بوصورتله
 تعریف ایتک قطعاً جائز دکلدر . ایشته بواسبابه منی محرر مقاله ناک علمک معلومه
 مطالبتی وبومطابقتدن علمک معلومه تابع اولسی وبتبییندن علمک بتون معلوماته
 تعاقب ضروری اولسی کی خلیل وزللدن خالی اولیان فقرات وملازمه لری اهلی
 حق عندنده تماماً مردوددر . بونسکه برابر فاضل موسی الیهک بیاناتی اصول فلاسفه یه ده
 صافیدر . چونکه انلر علمی معلومه تابع قیلمقله جناب حقیق فاعل مختار اولدینه
 قائل دکلردر . شو حالده فاضل موسی الیهک افکار ومطالعاتی نه اصول اسلامیه ونه ده
 اصول فلسفیه یه موافق دکلدر . تحقیق العلم نام رساله عاجزانه مزده تحقیقات مهمه
 وتفصیلات مکمله وارددر .

ثانیاً — محرر مقاله اراده بمنجند (نفس اختیار مخلوق الهی وفعل اضطراریدر)
 دیور . بوجهی ایضاح ایدم بیلک اوزره اولاً صمض ایدم لکه عبده ایکی نوع اراده
 وارددر . برنجیسند فعلک وجود ویاعدمندن هر بری ترجیح وتخصیص ایتک شاندن
 اولان برصفتدرکه بوکا اراده کلیه تعبیر اولنور . بو اراده مخلوق الهی وعبدک بونسکه
 اتصافی ضروریدر . ایکنجیسی بو اراده کلیه ناک احد طرفینه تمایله برجهتی ترجیح
 ایلدیرکه بوکاده اراده جزئی تعبیر اولنور . بو اراده ایسه محققین ماتریدیه عندنده

معناى مصدرىچه عبدك فعل اختيارىسيدير وغير مخلوققدر. چونكه عبدك مخلوق اولان فعلى حاصل بالمصدر معناسته اولان فعلدر كه مفعول ديمكدر. معناى مصدرىچه اولان فعل ايسه موجود خارجى اوليوب امر اختيارى ويا خود حال قىلننددر. بوايسه غير مخلوقدر. شمدى فاضل مومى اليك كلامندهكى نفس اختيار ايله اراده كليهى صراد ايتك ممكن دكلدر. چونكه اراده كليه فعل دكلدر. بلكه جناب حقتك مخلوقى وعبدك صفتيدر. اراده جزئيه به حل ايتكده ممكن دكلدر. چونكه اراده جزئيه معناى مذ كورچه فعل عبد ايسه ده لكن مخلوق واضطرارى دكلدر، قالدিকে محرر مومى اليك صراحتى جبر متوسطه قائل اولان اشعري مذهبته حل ايتك مسئلهسى. محرر مومى اليك افادتلك سياق وسباق بونا منافي وبالخاصه علم حقهدهكى مطالعاتيله غير قابل تاليف اولدينى كى نفس الامرده مطابق دكلدر. چونكه اشاعره نك بو خصوصدهكى خلاصه افاده لوى عبد اراده سنده مضطر وفعليه مختارد. شوراسى خفى دكلدر كه افعال عبادك مستند اليه اولان اراده اضطرارى اولورسه اكا مستند اولان فعلك اختيارى اولمى قطعياً ممكن دكلدر. چونكه اسباب ضروريه به مستند اولان شيتك دخى ضرورى اوله جنى آشكادر، بوسيدنناشى «اخفى من كسب الاشعري» ضرب مثل اولش وحقى بعض علما: امام اشعري نك قول مذ كوردن رجوع ايلديكى بيله ذكر وتصريح ايتشلردر، بنسأء عليه بورياه حل ايتكده طوضرى دكلدر. والحاصل فاضل مومى اليك بيا ناطى طريق حق و صوابه ارجاع ايله برحمتلى صحيح بوله بيلمك امكان نزارجندهدر. افعال اختياريه حقهدهكى رساله منزله آنك اوزرینه يازديغمز مفصل حاشيه مندرده بو خصوصده تشنكان زلال علم و عرفانى اشباع واروا ايده جك تحقيقات مهمه وارد.

اساس مسئله نك تحقيقنه كنجه :

بوجمك خلاصه مى شودر كه نصوص قاطعه ايله ثابت اولدينى اوزره جناب حقتك علمى هر شئ محيطدر. وينه دلائل قويه ايله ثابت اولدينى اوزره افعال عباد دخى داخل اولدينى حالده هر شئ جناب حقتك اراده سيله حاصلدر. مثلاً زيدك ايمانى وعمرؤك كفري جناب حقتك علم و اراده سيلهدر. شو حالده زيد ايله عمرو ايمان ايله كفورده مجبوردرلر بو فعللرى اضطرارى وبونلرك خلافى ممتنعدر. چونكه

معلوم علم الهییدن مختلف ایتسه جهل و مراد اراده دن مختلف ایتسه عجز لازمکیر.
بوايسه باطلدر .

بواعراضك خلاصه جوابی : مطلقا علم معلومه تابع و جناب حقائق اراده سی ده
افعال عباد حقنده قولك اراده سنه تابعدر . بناءً علیه جبرده مندقدرد . بونارك
ایضاحی : برنجیمی که علم معلومه تابعدر . چونکه علم اهل حق عندنده اراده
وقدرت کی فعلی یعنی وجودی مستلزم برصفت دکلدر . بلکه علم برصفتدر که آنك
تعلیقیه معلومه ذات ویا احوالی عالم عندنده منکشف و متضح اولور . بناءً علیه
علم معلومك وجودنی مستلزم اولور برصفت دكل بلکه حالی كشف وایضاح
و حکایه ایدن برصفتدر . شویله تمثیل ایدمکه مثلاً برکیمسه بر محله طور و رکن
کیریدن کور برکیمسه کلور . فقط آنك یوانك اوزرینه آنك بیلمدیکی بر عارضه
حادث اولمش . شمدی بو کورك او عارضه به تصادف ایدرك آنك تلهکسنه معروض
قاله حقنی او محله طوران کیمسه محقق بیلمور او کور بوندن غافلدر . شمدی بو کورن
کیمسنه ك او حادثی و نتیجی بیلوب كشف ایتمی او حادثه ك حدو شنه سبب ویا علت
مؤثره عد اولنورمی ؟ البته اولماز . چونکه او کیمسنه او حالی کوروب كشف
ایتمسه ایتسه ده حادثه اوله حق . ایتسه جناب حقائق علم محیط ازلیسی ده بویه در که
معلومك حالی كشف وایضاح ایدر لکن وجودنی مستلزم اولماز غایه مافی الباب
علمك معلومه دلالت و استلزامی مسبب سببی استلزامی قبیلندر که یعنی نفس الامرده
معلوم تحقیق ایدرده علم آنك حالی كشف وایضاح ایدر . علم اولسه ده اولماسه ده
معلوم نفس الامرده ثابت و محققدر که بونده معلوم اصل و علم ا کا تابع و آنك حالی
میندر . او جاقدن چیقان دومانك آتسه دلالت و استلزامی کی .

جناب حقائق اراده سنك قولك اراده سنه تابع اولمی مسئله سنه کلهجه افعال
اختیاریه عباد حقنده عادت جلیله الهیه شویله جریان ایتمکده بولنشدر که هر هانکی
عبد کندی اراده و اختیاریه معروفه ، منکر و یا مباح اولان هر هانکی فعلی ایشلمك
مزا ایدر و اراده و قدرتی او فعلك بر طرفنه صرف ایدر سه جناب حقائق اراده سی دخی
او قولك اراده سی وقتی اوزره او طرفه تعلیق ایدرك او فعل میدانه کلیر . ایتسه بو فعل حاصله
بالصدر معناسنه اولان فعلدر که جناب حقائق مخلوق و عبدك مکسوبدر . او فعلك

حصول ویا ترک نک سبب اصلیمی اختیار عبد اولدیفیچون اوفعل عبده نسبت اولور .
یعنی فاعلی عبده دینیلور و بو اعتبارله مثاب و یا معاتب اولور . بونک اوزرینه بر
سؤال دها وارد اولور که عبدك اراده واختیاری ینه جناب حقه مخلوقیدر .
شوالده ینه جبر لازمکیر . چونکه جناب حقه اراده سنبدن مرادی اولان عبدك
اختیاری تخلف ایدمهز . والا عجز لازمکیر بوده باطلدر .

بونک جوابی ! عبده ایکی نوع اراده واردر . برسی اراده کلبه درکه بونجاب
حقك مخلوقیدر . فقط عبدك فعلی بو اراده ایله حاصل اولماز . چونکه بو اراده او
فعلك حصولندن چوق زمان اول موجود اولدینی حالده فعل میدانه کلوردی .
اگر بو اراده نك ذاتی فعلك وجودینی مستلزم اولسه ایدی اراده نك بولندینی
ایلك زمانده فعلده بولور و بوندن جبرده لازمکیردی . حالبوکه او یله دکلدر .
ایکنجیسی اراده جزئییه درکه اراده کلبه نك بر طرفه صرف و تماقندن عبارت اولوب
فعل عبد بونکله حاصل اولور . و بو اراده صرف عبده در مخلوق دکلدر . بناء علیه
جبرده لازمکمز . ایسته بومقامده بزم آکلایه بیلدیکمز بوندن عبارتدر . الله اعلم
بالصواب .

آقشهر مفتیسی خربونی زاده : حاجی مصطفی

مرحوم جودت پاشانک بر جوابنامه سی

آوسه ری نواچینسندن بیقولو نام محله مقيم آنتونیوسقه درشعید نام ذات طرفندن مقام
مشيحت علییه ۸ نيسان ۱۸۷۷ تاریخ میلاديسيله مورخاً تقديم اولنان مکتوبك مقام
مشيختدن کوندریلان جوابنامه سیدرکه شیخ الاسلام سراجی اوزرینه احمد جودت پاشا مرحوم
طرفندن یازیلشدر :

۸ نيسان ۱۸۷۷ تاریخيله مورخاً کوندرمش اولدیغکز مکتوبده روما قنولیکلرینک
شرف اسلام ایله مشرف اوله لری جائمیدر ؟ و نه شرائط ایله قابلدن ؟ بورالینک
صورت غیر رسمیه ده اشعاری التماس اولنقله بوجه آتی جوابه ابتدار اولنور :
دین اسلامك اساسی الله تعالی حضر تلرینک برلکینه و محمد علیه الصلوة والسلام
حضر تلرینک پیغمبرلکینه اینانمقندن عبارتدر . بر کیمسه هر قننی دین و مذهبدن